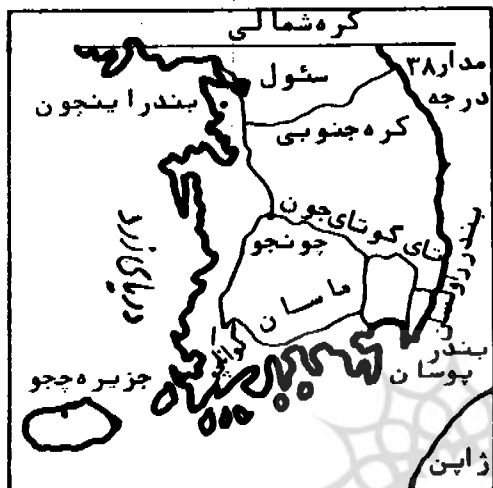

۵- بررسی شیوه‌های تسویق صادرات در کره جنوبی

(۱)

یکی از مهمترین مسائلی

که امروزه مورد توجه اقتصاددانان اکثر کشورهای جهان سوم قرار دارد، بررسی و ارائه روشهای دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی است. طی دو دهه اخیر بخش اعظم این مطالعات حول دو محور اساسی توسعه اقتصادی یعنی سیاستهای " جایگزینی واردات " و " تسویق و حمایت از صادرات " متمرکز

گردیده است و در این میان کشور کره جنوبی به عنوان یکی از معدود کشورهایی که علی رغم کمبود منابع طبیعی به موفقیت‌های چشمگیری در این زمینه دست یافته است، مورد بحث و توجه محافل گوناگون اقتصادی است.

اوضاع اقتصادی کره و سیاست جایگزینی واردات پیش از سال ۱۹۶۲

.....

از اوایل دهه ۱۹۱۰ تا پایان جنگ جهانی دوم کشور کره تحت استیلای کامل ژاپن قرار داشت. در آن دوره کشاورزی در بخش جنوبی کره بمنظور تامین مواد غذایی برای ژاپن رونق یافت در حالی که صنعت این کشور جهت حفظ بازار برای محصولات ژاپنی از توسعه بازماند.

پس از شکست ژاپن در جنگ دوم جهانی و قطع سلطه بر کره، این

کشور به دو قسمت شمالی و جنوبی تجزیه گردید که هر یک به تنهایی فاقد کلیه عوامل لازم جهت یک اقتصاد در شایا بنده بود، با تاسیس جمهوری کره (کره جنوبی) در سال ۱۹۴۸ پیشرفت‌های در زمینه اقتصادی بدست آمد که مهمترین آنها اجرای برنامه اصلاحات ارضی بود که طی آن $\frac{3}{4}$ زمینهای قابل کشت میان کشاورزان توزیع گردید، اما دیری نپایید که جنگ دو کره طی سالهای ۵۳-۱۹۵۰ ویرانی و غارت را برای هر دو کشور به همراه آورد. به گونه‌ای که جهت جبران و بازسازی نیاز به سرمایه‌های خارجی بود و در همین زمان وجود تعداد عظیمی از نیروهای نظامی خارجی در این کشور نیز مبالغه‌ناگفتی از سرمایه‌های کشور را در زمینه‌های غیر-اقتصادی مصرف می‌ساخت. در سال ۱۹۵۳ کمیته اقتصادی مشترک ایالات متحده و کره جنوبی برای تجدید حیات اقتصادی این کشور تاسیس گردید و روشهایی را برای بازسازی کره به اجرا گذارد.

توسعه صنعتی کره از سال ۱۹۵۵ تا اوایل دهه ۱۹۶۰ بطور وسیعی در جهت حمایت از بازرگانی داخلی و استفاده از روش جایگزینی واردات برای صنایع سبک و کالاهای بی دوام مصرفی از یکسو و در بعضی صنایع کلیدی از قبیل سیمان، پالایش نفت، کود شیمیایی و موتور بنائاتی شامل جاده، راه آهن و برق از سوی دیگر، صورت گرفت. این حرکت نیازمند ارز خارجی بود که تا حدودی می‌توانست از طریق صدور کالاهای کشاورزی (عمدتاً "برنج") و مواد اولیه و کمک‌های $\frac{2}{3}$ میلیارد دلاری آمریکا و سازمان ملل و وام‌های دریافتی، تا مینا عتبار شود. اما عدم استفاده صحیح از این وجوه، وجود بازرگانی محدود و فقدان منابع طبیعی کافی برای این تولیدات سبب گردید که این سیاست نتواند نتایج مطلوبی ببار آورد.

طی این دوره تعرفه‌های سنگین بر واردات کالاهای مصرفی که جانشین مشابه داخلی آنها وجود داشت و تعرفه‌هایی پایین بر کالاهای

نیمه ساخته وضع شد و کالاهای از قبیل مواد خام و نهادهای خوراکی که در داخل تولید نمی‌شد بدون عوارض به کشور وارد می‌گردید. واردات ماشین‌آلات و کالاهای واسطه‌ای مورد نیاز برای مهمترین صنایع جایگزین واردات نیز از پرداخت عوارض معاف گردید و در این دوره سهمیه‌بندی واردات بهترین ابزار کنترل آن بشمار می‌رفت. علی‌رغم اجرای این سیاست، کوششهایی نیز در جهت افزایش صادرات طی این دوره صورت گرفت که مهمترین آنها تبدیل درآمدهای صادراتی به گواهی‌نامه‌های ارزی قابل فروش در بازار آزاد بود. "سیستم ارتباطی صادرات - واردات" ^(۱) دارندگان این گواهی‌نامه‌های ارزی را مجاز می‌ساخت که برخی از اقلام ممنوع - الورد را از خارج خریداری و به کشور وارد کنند. پس از کاهش ارزش واحد پول کشور (Won) توسط دولت در سال ۱۹۶۱ و در جهت کنترل واردات، این سیستم بمدت ۲ سال لغو گردید.

هم‌زمان با تظاهرات دانشجویی و ایجاد جو بی‌ثبات سیاسی - اقتصادی، کوششهایی در جهت آزادسازی اقتصاد برقرار گردید که مهمترین آنها برقراری یک نرخ واحد ارز در سال ۱۹۶۱ بود. اما تعیین نرخ برابری ۱۴۰ ون معادل یک دلار (دو برابر نرخ رسمی قبلی) نیز نتوانست صادرات را گسترش چندانی دهد زیرا این نرخ کمی پائین‌تر از نرخ بازار آزاد برای ارزهای صادراتی بود و این سیاست تنها هزینه واحد واردات را تا ۴۰ درصد افزایش داد. ^(۲) شاخصهای اقتصادی در سال ۱۹۶۱ نشان می‌دهد که سیاست جایگزینی واردات طی سالهای ۱۹۵۶-۱۹۵۵

---

(۱): Export-Import Link System.

(۲): World Bank Staff Working Paper NO.263, Industrial Policy & Development in Korea, (Washington DC: World Bank Pub. August 1977), P. 1-3.

نتایج مطلوبی نداشته است. تولید ناخالص سرانه کره در سال ۱۹۶۱ تنها ۸۹ دلار بود که در مقیاس جهانی بسیار پائین شمرده می‌شود. رشد سالانه جمعیت معادل ۳ درصد نیز بر مشکل بیکاری و کم‌کاری می‌افزود. صادرات در طی دوره ۱۹۵۵-۶۰، ۱۶ درصد رشد یافت و در سال ۱۹۶۱ تنها ۱/۸ درصد در تولید ناخالص ملی (به قیمت‌های سال ۱۹۷۰) سهم داشت (جدول شماره ۱) از نظر بافت صادراتی، ۷۳ درصد صادرات کشور را مواد اولیه و ۲۷ درصد آنرا مصنوعات تشکیل می‌داد.

با این نتایج، سیاست‌گذاران اقتصادی کره به این نتیجه رسیدند که کمبود منابع طبیعی، بازار کوچک داخلی و محدودیت‌های انتقال سرمایه خارجی به کره، تداوم سیاست جایگزینی واردات را نامیسر ساخته و بدین ترتیب توسعه صنعتی حول محور صادرات از سال ۱۹۶۲ همگام با اولین برنامه پنج‌ساله اقتصادی کره در اولویت برنامه توسعه کشور قرار گرفت.

برنامه اول توسعه اقتصادی کره (۱۹۶۲-۶۶)

.....

طی برنامه اول توسعه کره، سیاست تشویق صادرات نه‌بعنوان موتور توسعه اقتصادی، بلکه همگام با سیاست جایگزینی واردات در برخی صنایع کلیدی از قبیل صنایع سنگین و صنایع شیمیایی اجرا شد. این صنایع از اعتبارات ترجیحی و کاهش مالیات‌ها برخوردار گردیدند. در جهت بهره‌گیری هرچه بیشتر از نیروی کار فراوان و ارزان که بعنوان یک مزیت نسبی برای کشور کره بشمار می‌رفت، طی این دوره، تولید محصولات صنعتی کاربر از قبیل منسوجات، کفش، تخته چن‌دلا و نیز توسعه امور زیربنایی از قبیل جاده سازی، راه‌آهن و تامین برق تشویق گردیدند.

در جهت حمایت از صادرات ، نرخ بهره اعتبارات صادراتی بتدریج کاهش و میزان اعتبارات پرداختی افزایش یافت . نرخ مالیات بر درآمد های ارزی حاصل از صادرات به نصف میزان قبلی کاهش یافت و صادرات کالونی و واردات نهاده های بکاررفته در تولید کالاهای صادراتی از پرداخت مالیات های غیرمستقیم معاف گردیدند .

تا قبل از بحران مربوط به ترازپرداخت های کره در سال ۱۹۶۳ ، صادرکنندگان میبایست ارزش حاصل از صادرات خود را به نرخ رسمی دربانگ مرکزی تبدیل کنند ، اما همزمان با معرفی سیستم چندگانه نرخ ارز در سال ۱۹۶۳ که تا سال بعد ادامه داشت ، صادرکنندگان همانند دوره جایگزینی واردات ، مجدداً "توانستند ارزشهای خود را در بازار آزاد به فروش رسانند و با استفاده از سیستم ارتباط صادرات - واردات مجساز گردیدند که برخی از اقلام ممنوع الورد در آنها در برابر ارزشهای صادراتی خویش وارد کنند .^(۱)

علاوه بر سیاستهایی که مستقیماً "در ارتباط با تجارت از سوی دولت اتخاذ گردیده بود ، برخی سیاستهای مالی نیز در جهت افزایش پس اندازهای خصوصی و دولتی صورت گرفت . بخش مدیریت درآمد های دولتی تجدید سازمان شد تا نسبت درآمد های دریافتی به تولید ناخالص ملی را افزایش داده و اقداماتی نیز در جهت کاهش هزینه های دولتی صورت دهد ، از سویی نرخ بهره بانکی تا حدود ۱۰ درصد افزایش یافت تا سبب افزایش نرخ پس انداز داخلی گردد . افزایش سپرده های بانکهای تجاری و در نتیجه افزایش میزان اعتبارات پرداختی بانکها همراه با برنامه تثبیت قیمت ها که از سوی دولت اجرا گردید ، توانست به تأمین

---

(۱): World Bank OP_CIT , PP.1-4.

مالی سرمایه‌گذاری موردنیاز برای رشد بیشتر تولید ناخالص ملی کمک کند.

در سال ۱۹۶۴ نرخ برابری ون به ۲۵۵ ون در مقابل یک دلار کاهش یافت و در همان زمان حمایت‌های بیشتری از تولیدکنندگان "صادرات غیرمستقیم" یعنی کالاهای واسطه‌ای مورد استفاده در تولید کالاهای صادراتی صورت گرفت. در سال ۱۹۶۶ واردات ماشین‌آلات و تجهیزات موردنیاز صادرات مستقیم و غیرمستقیم از پرداخت عوارض معساف گردید.

در پایان برنامه اول توسعه اقتصادی، تولید ناخالص کشور نسبت به سال ۱۹۶۱، ۶۲ درصد رشد یافت و سهم صادرات در تولید ناخالص ملی به ۶/۸ درصد در سال ۱۹۶۶ رسید (جدول شماره ۱).

برنامه دوم توسعه اقتصادی (۱۹۶۷-۷۱)

oo

در این دوره صادرکنندگان مجاز شدند تا مواد اولیه موردنیاز خود را به میزان بیشتر از حدنیاز وارد سازند تا بتوانند ضایعات ناشی از تولید را جبران کنند. در صورت تمایل، صادرکننده می‌توانست مازاد مواد اولیه خویش را در بازار آزاد بفروشد. علاوه بر آن به صادرکنندگان که بیش از یک میزان تعیین شده سالانه توسط دولت، کالا صادر می‌کردند جوایز واردات اعطا می‌گردید. این میزان تعیین شده هر ساله افزایش یافت و تا سال ۱۹۷۰ به ۳۰۰ هزار دلار بالغ گردید.

طی برنامه دوم، صنایع سنگین و صنایع شیمیایی بنیان‌گذاری

---

(۱): برقراری سهمیه‌های وارداتی بیش از حدنیاز برای جبران ضایعات

• تولیدی "Wastage Allowances"

شد و صنایع ماشین سازی ، کشتی سازی ، الکترونیک، آهن و فولاد و پتروشیمی بعنوان صنایع استراتژیک مورد حمایت همه جا نبه قرار گرفت. در اوایل دوره ، رشد سریع صادرات و افزایش سرمایه های خارجی در کشور سبب گردید که واردات بطور نسبی آزاد شود که این در واقع کوششی بسود قابل مقایسه با سیستم درهای بازی که از جانب موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت (GATT) ارائه میگردد ، برطبق این سیستم سهمیه بندی واردات لغو و کنترل واردات تنها از طریق تعرفه صورت میگرفت . با وجودیکه سهم بالای اقلام وارداتی بکاررفته در صادرات کمره رانمی توان نتیجه مستقیم سیاستهای تشویق صادرات دانست اما در جاییکه یک صادرکننده در انتخاب میان تولیدات داخلی کالاهای واسطه ای موردنیاز خود و یا واردات آنها مختار بود ، دسترسی آزادانه به واردات این اقلام و استفاده از معافیت های گمرکی میتواند در این موارد اقدامی بر علیه تولیدات داخلی کالاهای واسطه ای تلقی گردد. لذا دولت کمره تولیدکنندگان داخلی این اقلام را نیز همانند صادرکنندگان مشمول حمایت های خویش قرار داد. اما در هر حال دسترسی بسسه اعتبارات ارزان و معافیت های وارداتی هنوز هم بر علیه خرید و استفاده ماشین آلات و تجهیزات گرانتر داخلی بکار میرفت . (۱)

طی برنامه دوم توسعه ، صادرات با نرخ متوسط سالانه ۳۷ درصد و تولید ناخالص ملی با نرخ ۱۶/۵ درصد رشد یافت و سهم صادرات در تولید ناخالص ملی به ۱۲/۴ درصد در سال ۱۹۷۱ یعنی دو برابر رقم مشابه در سال ۱۹۶۶ بالغ گردید. ارزش صادرات از ۲/۳۲۰ میلیون دلار در سال ۱۹۶۷ به ۱/۶ میلیارد دلار در پایان دوره یعنی سال ۱۹۷۱ رسید. اما بخش کشاورزی در تمام این سالها بدلیل رشد سریع بخش صنعت و جذب

نیروی کار به این بخش، از رشد چندانی برخوردار نگردید. سهم اشتغال
نیروی کار در بخش کشاورزی از ۶۰ درصد در سال ۱۹۶۳ به ۴۷ درصد در سال
(۱)
۱۹۷۱ کاهش یافت.

برنامه سوم توسعه اقتصادی (۱۹۷۲-۷۶)

.....

در این برنامه، صادرات بعنوان موتور توسعه اقتصادی تلقی
گردید و ارزش آن از سطح ۱/۶ میلیارد دلار مربوط به سال ۱۹۷۲ به ۷/۸
میلیارد دلار در سال ۱۹۷۶ بالغ گردید و معادل ۲۸/۵ درصد از تولید ناخالص
ملی را شامل گشت. طی این دوره ساختار صنایع کشور تغییر یافت. در
اواسط دهه ۱۹۷۰، رکود اقتصادی جهانی، و خامت کسری ترا ز پرداختها
بدلیل افزایش شدید بهای نفت وارداتی و افزایش واردات کالاهای
سرمایه‌ای از یکسو و افزایش دستمزد نیروی کار در اثر افزایش تقاضای
نیروی کار در صنایع کاربری و رقابت سایر کشورهای در حال توسعه (مانند
چین و تایوان) در بازارهای بین‌المللی در زمینه عرضه و فروش
محصولات کاربری دیگر، موجب گردید تا دولت توجه خویش را معطوف
به صنایع سنگین و صنایع شیمیایی سازد. تغییرات عمده‌ای نیز از لحاظ
بافت صادراتی در این دوره رخ داد بطوریکه در سال ۱۹۷۵ کره بعنوان
یکی از مهمترین صادرکنندگان ماشین‌آلات برقی و لوازم خانگی،
وسایل حمل و نقل، تولیدات فلزی و غیرفلزی، علاوه بر کفش،
منسوجات و پوشاک شناخته شد. در این سال صادرات تولیدات صنعتی
بارشد چشمگیر خود، ۸۲ درصد کل صادرات را شامل می‌شد.

---

(۱): هفته نامه اتاق بازرگانی و صنایع و معادن، شماره ۲،

سال	۱۹۸۱	۱۹۸۱	۱۹۷۶	۱۹۷۱	۱۹۶۶	۱۹۶۱	واحد	خاص
۱۹۸۴	۱۹۸۱ ۱۹۶۱ = ۱۰۰	۱۹۸۱	۱۹۷۶	۱۹۷۱	۱۹۶۶	۱۹۶۱	واحد	خاص
۴۱/۸	۱۵۲	۳۸/۷	۲۵/۹	۳۲/۹	۲۹	۲۵/۴	میلیون دلار	جمعیت
الف ۸۳۱۲۱	۲۷۹۸	۶۳۳۳	۲۷۲۲۳	۹۱۲۵	۳۶۷۱	۲۲۶۴	دلار	تولید ناخالص ملی
-	۶۶۱۲	۱۷۲۵۶	۶۵۱۲	۱۹۸۹	۷۷۵	۲۶۴	" "	تشکیل سرما به خالص ثابت
۳۴۷۱۴	۵۰۹۲۱	۲۰۸۸۶	۷۸۱۸	۱۱۳۲	۲۵۰	۴۱	" "	صادرات (لوب)
الف ۰/۳۶	-	۳۲/۹	۲۸/۵	۱۲/۴	۴/۸	۱/۸	%	صادرات بصورت درصد از M_2
۳۱۵۸۴	۸۳۹۵	۲۳۸۷۱	۸۴۰۴	۴۱۷۷	۶۸۵	۲۸۳	میلیون دلار	واردات (سیف)
الف ۰/۳۷	-	۳۷/۶	۳۰/۶	۲۳/۸	۱۸/۵	۱۲/۵	%	واردات بصورت درصد از GMP
۳۱۳۰	۱۲۲۳	-۲۹۸۵	-۵۸۶	-۱۰۴۵	-۴۳۰	-۲۳۲	میلیون دلار	سوارنه تجاری
۱۴۰۴	-	۱۴۹۱	۶۷۹	۲۹۱	۲۱۲	۱۰۵	۱۹۶۱ = ۱۰۰	خاص قیمت صادرات
۱۶۱۶	-	۲۰۲۰	۸۱۸	۲۷۵	۲۰۹	۱۰۰		خاص قیمت واردات
۸۶۱/۴	-	۷۰۰/۵	۴۸۴	۳۷۲/۲	۲۷۰/۹	۱۳۰	ون	تبعیها برای یادلا آمریکا

IPC, The Export Performance of the Republic of Korea, 1961-1982, P.105.

اما مربوط به سال ۱۹۸۴ از آنجا:

United Nations, Monthly Bulletin of Statistics, No.2, Feb.1988.

الف): مربوط به سال ۱۹۸۵

لازم به تذکر است که رشد صادرات صنعتی در توسعه صنعتی کره طی دودهه اخیر نقش بسزائی داشته است. بطور مستقیم ۴۰ درصد تولید ناخالص ملی و ۳۸ درصد افزایش میزان اشتغال در اثر رشد بخش صنعتی است اما با وجود این، حتی این ارقام نیز نمی توانند خوبی سهم واقعی رشد صادرات در توسعه اقتصادی کره را نمایان سازند زیرا اثر ضریب تکاثری مصرف سرمایه گذاری بیشتر در نتیجه افزایش درآمد جامعه و یا کارائی بیشتر اقتصادی ناشی از کاهش هزینه عوامل تولید نسبت به درآمدهای ارزی حاصل از صادرات، در این ارقام محاسبه نشده است. (۱)

برنامه چهارم توسعه اقتصادی (۱۹۷۷-۸۱)

.....

توجه به توسعه صنایع سنگین در این دوره نیز ادامه یافت و توسعه صنایع با تکنولوژی پیشرفته مانند ماشین سازی و الکترونیک نیز در دستور کار دولت قرار گرفت و صادرات کالاهای سرمایه ای نیز گسترش یافت. در سال ۱۹۸۱ تولیدات صنایع سنگین در حدود نیمی از صادرات کالاهای صنعتی را شامل گردید که تقریباً "دو برابر میزان مشابه در پایان برنامه دوم بود. همچنین در اواخر این دوره به منظور جلوگیری از مشکلات سهمیه بندی و سایر موانع غیر تعرفه ای موجود در بازارهای جهانی، صادرات کالاهای جدید با کیفیت مرغوبتر آغاز گردید. در جهت تغییر ساختار تجاری و گسترش بازارهای صادراتی نیز اقداماتی صورت گرفت

(۱): Larry Westphal , Korea's Experience With Export - Led Industrial Development, World Bank Staff Working Paper No.313 (Washington D.C.: World-Bank Pub. Jan. 1979), p. 60.

و کشورهای خاورمیانه مورد توجه پیمانکاران ساختمانی کره ای قرار گرفتند و قراردادهای در زمینه طرحهای تولیدی و امور ساختمانی با کشورهای مذکور منعقد شد که موجب افزایش مهارتهای فنی کارگران کره نیز گردید.

همزمان با گسترش صنایع سنگین و صنایع شیمیائی در کره، نیاز به پژوهشگران برجسته حتی در زمینه شبیه سازی تکنولوژی وارداتی بچشم میخورد و لذا در خلال این دوره اهمیت علوم و مهندسی در دانشگاههای کره بشدت مورد تاکید قرار گرفت، تا یکی از زیر بناهای اساسی پیشرفت تکنولوژی را ایجاد سازند. در بخش خصوصی و دولتی نیز هزینه های تحقیق و توسعه رشد قابل توجهی یافت بطوریکه در سال ۱۹۸۱ حدود ۳۰۰ میلیون وون صرف تحقیقات و توسعه در این بخشها گردیده است. (۱)

طی این دوره، صادرات با نرخ رشد سالانه ۲۱/۸ درصد و تا حدودی کمتر از نرخ رشد آن طی برنامه سوم، افزایش یافت. از جمله دلایل عمده این کاهش رشد را میتوان دومین بحران نفتی، ناآرامیهای اجتماعی، عدم تعادل درآمد میان شهر و روستا و وضعیت نامطلوب کشاورزی دانست. تولید ناخالص ملی بطور متوسط سالانه ۱۵/۸ درصد افزایش یافت و صادرات به ۳۲/۹ درصد تولید ناخالص ملی در سال ۱۹۸۱ بالغ گردید که نشان دهنده اهمیت صادرات بعنوان ستون فقرات توسعه اقتصادی کره در این دوره میباشد (جدول شماره ۱).

برنامه پنجم توسعه اقتصادی (۸۶-۱۹۸۲)

.....

طی این برنامه موفقیت صادرات کالاهای تولیدی صنایع سبک

(۱): هفته نامه اتاق بازرگانی و صنایع و معادن، شماره ۳ -

خرداد ۱۳۶۶، ص ۳۹.

کره در بازارهای جهانی تثبیت شد. مهارتورم، تثبیت قیمت‌های داخلی، بهبود کیفیت تولیدات و افزایش صادرات در جهت تداوم بهبود تراز پرداختها از جمله اهداف این برنامه پنجساله بوده است. این برنامه هم چنین سعی بر بهبود وضعیت توزیع درآمد از طریق اجرای یک برنامه رفاه اجتماعی داشته است.

در ابتدای دهه ۱۹۸۰ نرخ ارز شناور شد و اعطای وام به بخش صادرات تسهیل گردید. در این دوره با توجه به تاکید بر صنایع سنگین، افزایش تولیدات و صادرات بخش نساجی میبایست با بهبود تکنولوژی در این بخش صورت میگرفت. بدین لحاظ دولت تصمیم به افزایش سطح اتوماسیون و پیشرفت تکنولوژی در این صنعت گرفت. ارزانی قیمت تمام شده محصولات ساخته شده، خصوصا " فولاد این کشور، سبب تیرگی نسبی روابط آمریکا با این کشور گردید. کشور ژاپن ارزانترین فولاد را در جهان عرضه میکند در حالی که هزینه تولید یک تن فولاد در کره جنوبی - بنا به گفته یکی از مدیران صنعت فولاد ژاپن، ۴۵ دلار کمتر است. وزیر برنامه ریزی اقتصادی کره جنوبی در سال ۱۹۸۳ تاکید میکند که اقتصاد کره به صادرات هر چه بیشتر کالا وابسته است. وی میگوید: " صادرات تنها راه زیستن ماست".^(۱) کوششهای دولت در جهت تشویق صادرات در این دوره سبب گردید تا صادرات کره در سال ۱۹۸۶ بالغ بر ۳۴/۷ میلیارد دلار گردد و، مازاد تجاری معادل ۳/۱ میلیارد دلار در همین سال عمدتا " بدلیل کاهش بهای نفت وارداتی، عاید کشور شود. این مازاد تجاری طی سالهای

---

(۱): مرکز توسعه صادرات ایران، نشریه پیام صادرات، شماره اول

فروردین / خرداد ۱۳۶۳، ص ۲۹.

The Bank of Korea, Quarterly Economic Review, (۲)
March 1987, pp. 24-25.

متامادی بیسابقه بوده زیرا تقریباً "به همان نسبت افزایش صادرات کمره در سالهای گذشته، واردات این کشور نیز افزایش یافته است. اما بدلیل قدرت اقتصادی این کشور میتوان گفت که در اقتصاد کمره، تراز تجاری در بلندمدت مورد نظر است و کسری کوتاه مدت نباید عامل منفی بشمار آید، زیرا مواد اولیه و نیز مواد سوختی سهم عمده ای در واردات این کشور را تشکیل میدهند و این کشور میتواند با پیش بینی افزایش بهای مواد معدنی، نیا ز وارداتی چندسال خود را یکجا خریداری کرده باشد. در حال حاضر کاهش بهای نفت سبب بهبود تراز پرداختهای کمره گردیده که تا حدودی با کاهش ارزش دلار میتواند خنثی گردد.

در دو سال اخیر نرخ تورم در کمره مهار شده و حتی در مسواری ارزش واحد پول این کشور نسبت به دلار آمریکا نیز تقویت گردیده است.

سایر مشوقهای صادراتی طی برنامه های پنجساله کمره جنوبی

۱- سرمایه گذاری :

افزایش سریع پس انداز داخلی، و سرمایه گذاری موجب تقویت رشد اقتصادی کمره طی برنامه های پنجساله گردیده است. نسبت سرمایه گذاری به تولید ناخالص ملی از $13/2$ درصد در ۱۹۶۱ به ۲۲ درصد در ۱۹۶۷ و سپس به ۳۲ درصد در سال ۱۹۷۴ افزایش یافت و آن پس همچنان در سطح بالایی باقی مانده است. خصوصاً " از اواسط دهه ۱۹۷۰ به منظور تسریع در امر صنعتی کردن کشور، در توسعه صنایع سنگین و شیمیایی سرمایه گذاری فراوانی شده است. (۱)

(۱): لازم به تذکر است اگرچه سرمایه گذاریهای عظیم در صنایع سنگین

و صنایع شیمیایی در دهه ۱۹۷۰ سبب افزایش سریع صادرات کمره گردید

اما با زدهی سرمایه گذاری در صنایع این کشور در مجموع کاهش داده است.

تا اوایل دهه ۱۹۶۰، سرمایه‌گذاران به توسعه اقتصادی و افزایش صادرات به کمک سرمایه‌های خارجی که بیشتر بصورت وام بود، تا مین اعتبار میشد، زیرا پس اندازهای داخلی به سبب فقر عمومی بسیار کم بود. ولی همگام با توسعه اقتصادی و رشد صادرات کشور که سبب افزایش سطح درآمدجا معه گردید، نسبت پس اندازها به تولید ناخالص ملی افزایش یافت. طی سالهای ۸۱-۱۹۷۷ میانگین این نسبت ۲۴/۴ درصد بود که حدود $\frac{3}{4}$ کل احتیاجات سرمایه‌گذاری را تا مین میکرد. در سال ۱۹۶۲ سرمایه‌گذاری خارجی در کره در حدود ۵۷۵ هزار دلار بود اما در اوایل دهه ۱۹۷۰، سالانه بطور متوسط ۱۰۰ میلیون دلار در این کشور سرمایه‌گذاری خارجی صورت می‌گرفت بطوریکه بین سالهای ۱۹۶۲ و ۱۹۸۲ مجموع سرمایه‌گذارانهای مستقیم خارجی به ۱/۲۸ میلیارد دلار بالغ گردید.

۲- مناطق آزاد تجاری :

(Free Trade Zones)

یکی از اقدامات دولت در جهت تشویق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و افزایش صادرات، ایجاد مناطق آزاد "Masan" در سال ۱۹۷۷ و "Iri" در سال ۱۹۷۹ بود که تسهیلات زیادی در زمینه صادرات در اختیار موسسات تجاری واقع در این مناطق قرار میدهد. موسسات تجاری در صورتی که یکی از مشخصات زیر را دارا باشند قادر به فعالیت در این مناطق هستند :

۱- موسساتی که کالای صادراتی را تولید، تکمیل و یا مونتاژ کنند.

(۱) : هفته‌نامه اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران ، شماره (۲۹۱) ،

۲- موسساتی که منحصرًا " در مالکیت سرمایه‌گذاران خارجی قرار دارند .
۳- سرمایه‌گذاریهای مشترک میان سرمایه‌گذاران خارجی و کره‌ای که
در آن بیش از ۵۰ درصد سهم سرمایه‌گذار خارجی بصورت نقدی پرداخت
شده باشد .

از مزایای این مناطق موارد زیر را میتوان برشمرد :

- ۱- با قبول حق تصرف و مالکیت و ساخت تاسیسات تولیدی توسط سرمایه-
گذاران خارجی و یا سرمایه‌گذاران مشترک ، فعالیت تجاری آنها
توسط مسئول مناطق آزاد تجاری تسهیل میگردد .
- ۲- این مناطق انواع تسهیلات مورد نیاز از قبیل زمین، تجهیزات،
جاده ، امکانات تخلیه و بارگیری، لنگرگاه و برق و آب را تا مین
مینمایند . اداره پست ، بانک و گمرکات از جمله امکانات دیگر
موجود در این مناطق است .

تا سال ۱۹۸۰ حدود ۱۴۰۰۰ موسسه تولیدی تجاری و ۳۰۰ هزار نفر
در این مناطق اشتغال داشته‌اند و در حدود ۲۰ درصد از صادرات کالاهای
صنعتی کشور از این مناطق صورت گرفته است .^(۱)

۳- موسسه توسعه تجارت کره (KOTRA) :

در میان مقررات مربوط به تشویق صادرات ، ایجاد موسسه
توسعه تجارت کره ، بویژه از نظر سایر کشورهای در حال توسعه
از اهمیت خاصی برخوردار است . این موسسه در آغاز برنامه اول توسعه

---

(۱): Korean Exchange Bank , Foreign Exchange and Trade Regulations in Korea , 1979.

(۲): Korea Trade Promotion Corporation (KOTRA)

اقتصادی در سال ۱۹۶۲ بعنوان یک موسسه غیرانتفاعی که از جانب دولت
تامین مالی میگردد تاسیس شد. عمده ترین خدماتی را که این موسسه
به دست اندرکاران امورتجارت ارائه میدهد عبارتند از:

— در اختیار نهادن اطلاعات موجود در زمینه صادرات و اسامی عرضه
کنندگان کالا در کره

— بازاریابی و جمع آوری اطلاعات از صادرکنندگان و واردکنندگان
خارجی جهت استفاده بخش دولتی و خصوصی در کره

— شرکت فعال در نمایشگاههای تجاری بین المللی

— معرفی محصولات صادراتی کره به سایر کشورها از طریق ارسال نشریه‌های
ادواری، فیلم و سایر رسانه‌ها

— ایجاد امکانات بازدید تجار خارجی و خبرنگاران از کره و آشنا ساختن
صادرکنندگان خارجی با اسامی و نوع فعالیت واردکنندگان کره‌ای

— جمع آوری نمونه‌های تولیدات خارجی و ارائه به تولیدکنندگان داخلی
جهت شبیه سازی و تقلید از طرح و بسته بندی آنها

در سال ۱۹۶۵، "KOTRA" اقدام به تاسیس "مدرسه عالی
(۱)

صادرات "نمودتا بدینوسیله صادرکنندگان را با جدیدترین تجربیات
تجاری در سطح بین المللی آشنا سازد. تا سال ۱۹۷۰، ۱۵۰۰ نفر در دوره
سه ماهه این مدرسه را گذراندند، بسیاری از این افراد هم اکنون عهده
دار مسئولیتهای مهم در امر صادرات کشور میباشند.
(۲)

در حال حاضر "KOTRA" در اکثر کشورهای جهان شعبه دارد.

در دهه جاری علاوه بر کوشش در جهت افزایش صادرات، این موسسه
در صدد است که عرضه خدمات خود را همگام با موسسات داخلی به موسسات

---

(۱): Export School

(۲): International Trade Centre, FORUM, Jan-March 1985,
P.18.

خارجی نیزگسترش دهد تا بتواند از طریق جلب توجه صادرکنندگان
خارجی و ایجاد بازاری مناسب برای آنها در داخل کره، از سیاستهای
حمایتی دولتهای خارجی تا حدودی جلوگیری کند.

۴- بیمه صادرات :

یکی دیگر از سیاستهای تشویق صادرات در اوایل دهه ۶۰ برقراری
سیستم بیمه صادرات بود که از طریق بانک صادرات - واردات ^(۱) تا میسر
اعتبار میگردید. با اجرای این سیستم بخشی و یا تمامی زیان ناشی از
معاملات صادراتی بیمه میگردید. این سیستم شامل تسهیلات زیر میباشد:
۱- بیمه عمومی صادرات که بمنظور جبران خسارات ناشی از خطرات سیاسی
و تجاری در معاملات طرح ریزی گردیده و تا ۹۰ درصد خسارت ناشی از
عوامل سیاسی (جنگ، کودتا در کشور طرف معامله و...) و ۶۰ درصد
ضررهای ناشی از عوامل تجاری را تحت پوشش قرار میدهد.
۲- بیمه مالی صادرات که بمنظور تضمین با زپرداخت اعتبارات توسط
صادرکنندگان، به بانکهایی از قبیل بانک صادرات - واردات کره
و بانک ارز کره ^(۲) که تا مین مالی اعتبارات صادراتی را بعهده
داشتند، صورت میگیرد.
۳- بیمه سرمایه گذاری خارجی که بمنظور ایجاد امنیت سرمایه گذاری
در خارج از کشور صورت میگیرد. ^(۳)

---

(۱): Export - Import Bank of Korea (EXIM BANK)

(۲): Korea Exchange Bank

(۳): Korea Exchange Bank, OP. CIT.

۵- کنترل کیفیت و استانداردها ردکا لاه:

یکی از مشکلات عمده کشورهای در حال توسعه در زمینه گسترش صادرات کیفیت تولیدات براساس استانداردهای جهانی است. در اوایل دهه ۱۹۶۰، پائین بودن هزینه نیروی کار بزرگترین مزیت صادرات کره بشمار میرفت و همین امر سبب تمرکز تولید بر کالاهای کاربرگردید. اما برای صادرکنندگان این کالاهای رقابت با کالاهای سرمایه بر با تکنولوژی پیشرفته کشورهای سرمایه داری کاری بس مشکل می نمود. تجربه کم، تکنیک های ضعیف، تجهیزات قدیمی و فقدان اطلاعات در مورد نیازهای کیفی می توانست مزیت نیروی کار ارزان را خنثی سازد. بدین لحاظ دولت با درک این ضرورت، اقداماتی در جهت بهبود کیفیت کالاهای تولیدی صورت داد.

امروزه علاوه بر "KOTRA" حدود بیست موسسه دولتی و خصوصی مسئول بررسی و کنترل کیفیت صادرات کره هستند. این کنترلها براساس نمونه گیری های تصادفی در تولیدات نمونه این کالاهای و بمنظور تطبیق کالاهای با استانداردهای بین المللی صورت میگیرد، که تا حد زیادی توانسته است به موفقیت صادرات کره کمک کند.

۶- طراحی و بسته بندی کالا:

همزمان با افزایش صادرات کالاهای کاربردر دهه ۱۹۶۰، رقابت بین المللی در صادرات این نوع کالاهای نیز افزایش یافت و تولیدکنندگان کره ای به این نتیجه رسیدند که استفاده از طرحهای جدید و کاربرد بسته بندی عالی میتواند به توسعه صادرات کمک کند. در اوایل دهه ۶۰ دولت با ایجاد مرکز طراحی صنایع دستی و روستایی سعی در ارائه

رهنمودهای لازم در این زمینه را به صنعتگران نمود. بسیاری از دانشگاه‌ها نیز مراکز طراحی و تحقیق خصوصا " در زمینه سرمایه‌گذاری کردند.

در سال ۱۹۷۷ مرکز طراحی وبسته‌بندی کره تاسیس گردید تا در زمینه‌های مالی، فنی و مشورتی در جهت افزایش سطح تکنولوژی بسته‌بندی و طراحی کالاهای کم‌بهره به صادرکنندگان ارائه دهد. علی‌رغم نتایج مثبت این اقدامات بر اساس بررسی‌های بعمل آمده در حال حاضر در کره جنوبی فقط ۳ درصد هزینه تولید کالا مربوط به بسته‌بندی و طراحی آنست که با وجود رشد قابل ملاحظه نسبت به سال‌های قبل، در مقایسه با هزینه‌های مشابه در کشورهای پیشرفته رقم ناچیزی است. برای مثال در کشور ژاپن این هزینه‌ها حدود ۸ درصد ارزش کالا را در بر می‌گیرد و نمونه این موفقیت‌ها نیز شهرت و فروش بی سابقه اتوموبیل‌های ژاپنی در بازار آمریکا است که تا حدود زیادی ناشی از مخارج گزافی است که شرکت‌های ژاپنی برای طراحی اتوموبیل‌های صادراتی متحمل میشوند.

مرکز طراحی وبسته‌بندی کره در نظر دارد که با ایجاد واحدهای اطلاعاتی، جدیدترین اطلاعات مربوط به طراحی صنعتی و مواد بسته‌بندی را در اختیار صنعتگران خرده‌پا و کوچک قرار دهد.

پرتال جامع علوم انسانی